

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Doak Ferenc-utca 35.

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunei.

Concurese, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunei tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FORAIE BISERICENSCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266

„Victoria“.

Duminecă 1/14 martie și-a ținut institutul de credit și economii »Victoria« din Arad, adunarea sa generală, sub prezidiul viceprezidentului ei Roman R. Ciorogariu.

P. C. S. părintele protosincol Ciorogariu în discursul său de deschidere relevă situația băncilor în războiu. Valurile înfricoșatului război au lovit și în institutele de bani pentru că banul este osia războiului. Acest an al războiului a fost anul, de probă al rezistenței institutelor economice. »Victoria« a prestat aceasta probă fără nici o sguđuire, ce denotăză tăria ei ca rezultată a politiceii de bancă pe care a urmat-o până acum și prin care și-a pus aceasta bază solidă de rezistență între toate împrejurările. Pofteste adunarea generală pe Domnii acționari ca proprietarii acestui institut să se pronunțe asupra chiverniselei ce s'a făcut cu averea lor în decursul anului expirat. Declarând apoi adunarea de deschisă, să constituie biroul adunării generale, la propunerea viceprezidentului, Vasilie Papp și Ioan Moldovan notari; Petru Ionaș, Iuliu Herbay verificători ai protocolului, Dr. Iacob Hotăran, Mihai Lucața și Dr. Dimitrie Barbu scrutinători ai actului alegerii. După constituire urmează raportul Direcțiunei, celit de directorul executiv, Sava Raicu precum urmează:

Onorată adunare generală!

Avem onoare a Vă prezenta raportul general relativ la anul expirat de gestiune al institutului nostru. Mărturisim, că speranța noastră ce am avut-o într'o viață economică normală și mai sănătoasă, căreia i-am dat expresie în raportul nostru din 1913..., nu s'a împlinit.

Să urmăș pe scurt mersul întâmplărilor.

După trecerea anului furtunos 1913 și terminarea războiului balcanic părea, că va urmă o eră binecuvântată de pace mai îndelungată. În primul semestru banii se arătau în abundență și începură a se ieftini. În urma spaimei însă și a învățăturilor trase din năcazurile anilor expirați, pacinica funcționare a vieții economice și financiare n'a putut fi mișcată spre progres.

Sămănăturile de toamnă și primăvară încă promiteau abundență agricolă. Timpul anormal însă a compromis și rodul anului trecut.

În atmosfera aceasta înăbușită și în urma catastrofei din Seraievo izbucnește groaznicul războiu mondial, care a adus omenimei cea mai mare calamitate,

pe care vre-odată a înregistrat-o istoria popoarelor. Milioane de soldați se luptă pe moarte și viață pe câmpul de războiu. Se sguđuie din temelii multe așezăminte și întocmiri de ordin economic și cultural. Se distruge multă muncă și se nimicesc mari bogății acumulate de veacuri, de pe suprafața pământului.

Așa se vede, că nu s'a putut împiedeca această nenorocire, care atinge întreg pământul. Sângele și lacrimile vărsate însemnează, nespūsă mizerie și în satele pustii ani lungi fără de mângăiere, gânduri multe și doliu.

Să privim însă viitorul cu întreagă încredere, cu inimă caldă și cu deplină liniște. Ca fii ai patriei să avem încredere în biruința armelor și a vitejilor noștri soldați.

Dintre funcționarii noștri deodată cu declararea mobilizării au fost 27 inși chemați sub arme și azi cu toții sunt pe câmpul de luptă. Mai avem încă 5 asentați, cari verosimil încă vor intra sub arme. La rugarea noastră și din bunăvoința guvernului 3 șefi de secții au fost concediați pe timp nedeterminat.

În această situație am început semestrul al doilea și prin faptul războiului toate băncile au fost puse la grele încercări. Cea mai mare grije ne-au făcut-o însă deponenții, cari voiau a-și retrage toți banii deodată din bănci. N'a fost aceasta nelcredere față de institut, ci în urma spaimei războiului mai ales deponenții mici, cereau banii fără de abzicere statutară, ca să-i aibă toți în mână. Dispunând însă de sume considerabile la cassă, am plătit și sume mai mari imediat și fără de abzicere. Mai târziu deponenții fricoși după ce s'au convins că își capătă banii, s'au liniștit și au început a aduce banii îndărăt și a-i depune spre fructificare. Ne-am dat toată silința pentru a putea preintimpina retragerile acestea, făcând sacrificii mari prin ținerea la cassă a sumelor mari neproductive în bani gata.

Acest fapt a influențat și venitul net al anului trecut.

O mișcare îmbucurătoare se observă însă la depuneri și cu o deosebită mândrie anunțăm, că depunerile la noi nici în anul acesta critic n'au scăzut, ci au crescut cu aproape un jumătate de milion, urcându-se starea lor la cifra de peste 14 milioane coroane. Mai mult decât oricând am fost fericiti să vedem marea încredere ce ne-au arătat-o deponenții institutului nostru.

Din împrumutul de războiu al statului prin deponenții noștri s'au subscris 871.900 coroane, cuprinzându-se aici și suma de 100.000 coroane subscrisă de institutul nostru.

Statul prin dispozițiile legale ale moratorului și închiderea bursei s'a nizuț a ușură referințele critice dintre creditori și debitori.

După izbucnirea războiului am sistat acordarea de împrumute noi și toate forțele noastre ni le-am concentrat întru asigurarea, aranjarea și licvidarea afacerilor pendente dela institut. Pentru ocrotirea intere-

selor clientelei noastre am făcut totul și ne-am năzuit a le face toate favorurile posibile atât la centrală cât și la filiale, cari încă s'au micșorat normal și în anul acesta.

Banca austro-ungară a fost silită a urca etalonul de interese la 8% pe care mai târziu l'a scăritat la 6% și mai târziu la 5 și jum. procente. Sub toată durata crizei Banca Austro-Ung. precum și celelalte bănci creditoare ne-au dat tot sprijinul, pentru care fapt le aducem aici mulțumitele noastre.

Pe lângă toate acestea, mulțumită temeliiilor de soliditate, pe cari ne-am pus noi dela început și pe cari se razimă toată activitatea noastră s'au simțit efectele unui progres sigur și constant. Așa credem, că această dezvoltare și progres, ne dă tuturora tot dreptul să fim mândri de aceste succese, — dar totodată ne impune și datorința de a lucra și mai departe tot cu mai mare zel și cinste în conducerea și ocrotirea atâtor interese mari depuse în mâinile și sub îngrijirea noastră.

O simplă comparație cu cifrele din bilanțul anului trecut ne încredințează și ne demonstrează aceste progrese, cari se observă la toate ramurile de operațiuni, mai ales însă la fondurile institutului, crescând cu dotarea sumei din anul acesta de 126.436.76 la respectabila cifră de 2,235.030.85 cor., iar averea activă a crescut cu 1,480.612.45 cor.

La compunerea bilanțului și stabilirea venitului net am fost conduși de principiile cele mai reale, ținând seama de crearea rezervelor latente în vederea viitorului, a intereselor acționarilor, creditorilor și a deponenților noștri.

Ținem să amintim îndeosebi în anul acesta, că funcționarii noștri atât dela centrală cât și dela filiale au dezvoltat o muncă supraomenească pentru institut.

La urmă Vă rugăm să alegeți 2 membri în direcțiune pe un period statutar de 4 ani în locul dlor Mihail Veliciu și Dr. Ștefan C. Pop, cărora în urma vechimei le-a expirat mandatul. Membrii ieșiți sunt realegibili.

Pentru ilustrarea acestui raport, ne luăm voie a Vă prezenta în următoarele circulația și conturile încheiate per 31 decembrie.

Conspectul operațiunilor din anul 1914.

I. Depuneri.

Starea la 31 dec. 1913	cor.	13,574.703.12
În decursul anului 1914 s'au depus	"	7,228.810.63
<i>Total</i>	cor.	20,803.513.75
În decursul anului 1914 s'au ridicat	"	6,802.920.20
<i>Starea la 31 decembrie 1914</i>	cor.	14,000.593.55

II. Escont.

Starea la 31 decembrie 1913	cor.	17,660.073.19
În decursul anului 1914 s'au escontat	"	59,833.048.87
<i>Total</i>	cor.	77,439.122.06
În decursul anului 1914 s'au achitat	"	59,020.107.51
<i>Starea la 31 decembrie 1914</i>	cor.	18,473.122.06

III. Hipoteca.

Starea la 31 decembrie 1913	cor.	2,863.117.—
-----------------------------	------	-------------

În decursul anului 1914 s'au acordat	"	199.352.10
<i>Total</i>	cor.	3,062.469.10

În decursul anului 1914 s'au replătit	"	225.179.10
<i>Starea la 31 decembrie 1914</i>	cor.	2,837.290.—

IV. Imprumuturi în cont curent.

Starea la 31 decembrie 1913	cor.	2,200.318.64
În decursul anului 1914 s'au acordat	"	1,285.866.79
<i>Total</i>	cor.	3,486.185.43

În decursul anului 1914 s'au replătit	"	556.122.98
<i>Starea la 31 decembrie 1914</i>	cor.	2,930.062.45

V. Lombard.

Starea la 31 dec. 1913	cor.	82.436.—
În decursul anului 1914 s'au acordat	"	12.320.—
<i>Total</i>	cor.	94.756.—

În decursul anului 1914 s'au replătit	"	6.087.—
<i>Starea la 31 decembrie 1914</i>	cor.	88.669.—

VI. Circulațiunea cassei.

Starea numărării la 31 dec. 1913	cor.	257.636.28
În decursul anului 1914 au intrat	"	141,252.516.86
<i>Total</i>	cor.	141,510.153.14

În decursul anului 1914 au ieșit	"	141,238.828.15
<i>Numărare la 31 dec. 1914</i>	cor.	271.324.99

VII.

Total la circulație în anul 1914 cor. 432,439.616.69
Pe baza aceasta, Vă propunem și rugăm, să primiți următoarea distribuire a profitului curat din anul 1914:

Din profitul net de	cor.	382.319.60
I. Se dau 5% dividende după capit. de acții	"	125.000.—
Restul	cor.	257.319.60

II. se împarte:		
Din profitul net de	cor.	382.319.60
I. Se dau 5% dividendă după capitalul de acții	"	125.000.—
Restul de	cor.	257.319.60

a) 10% fondului special de rezervă	25.731.96	
b) 10% tantiemă direcțiunii	25.731.96	
c) 2% tantiemă directorului executiv	5.146.39	
d) 3% tantiemă comitetului de supraveghiere	7.719.59	
e) 4% tantiemă funcționarilor institutului	10.292.78	74.622.68
Restul de		cor. 182.696.92

III. Se împarte:		
a) 5% supradividendă acționarilor	125.000.—	
b) 10% fondului de penziune al funcționarilor	18.269.69	

c) Pentru scopuri filantropice la dispoziția direcțiunii

	9.000.—	152 269.69
--	---------	------------

Restul de cor. 30.427.23

IV. se transpune în contul venitului anului 1915.

În conformitate cu acestea Vă rugăm, să fixați dividendă pe anul 1914 cu 20 coroane de acție, plătită imediat după adunarea generală.

Totodată vă rugăm:

1. Să aprobați raportul nostru și bilanțul încheiat cu 31 decembrie 1914;

2. să primiți propunerile noastre relativ la distribuirea profitului net;

3. să hotărâți asupra obiectelor puse la ordinea zilei și, în fine

4. să dați absolutor atât direcțiunii cât și comitetului de supraveghere pe anul de gestiune 1914.

Arad, din ședința direcțiunii ținută în 13 martie 1915

După raportul direcțiunii urmează cetirea raportului comitetului de supraveghere.

Adunarea generală primește cu unanimitate toate propunerile direcțiunii și dă absolutor atât direcțiunii cât și comitetului de supraveghere. Să relege apoi în Direcțiune vechii membri Mihai Veliciu și Dr. Ștefan C. Pop.

Terminându-se agendele ordinea de zi, președintele Roman R. Ciorogariu mulțumește adunării generale, încrederea exprimată în unanimitatea cu care a sancționat lucrările direcțiunii și apelează la conlucrarea și spriginirea direcțiunii în lupta grea ce o mai așteaptă căci războiul nu e sfârșit și sunt neprevăzute greutățile cari mai pot obveni în viața institutului.

Acționarul Dr. Aurel Grozda în numele acționarilor aduce mulțumită direcțiunii institutului deosebi directorului executiv Sava Raicu, precum și comitetului de supraveghere și funcționarilor pentru munca cinstită în chivernisirea averii institutului.

Domnul Sava Raicu directorul executiv mulțumește acționarilor pentru manifestarea încrederii în conducerea institutului și roagă pe toți să stea ca și până aci în ajutorul »Victoriei« și să propage încrederea obștească în acest institut.

»Revista Economică« din Sibiu cea mai competentă în chestie de finanțe, apreciază în următorul mod bilanțul »Victoriei«:

Cine a urmărit publicațiile revistei noastre în trecut, a putut vedea cum an de an am obicinuit a ne ocupa la loc de frunte cu bilanțurile institutelor noastre mai mari, »Albina« și »Victoria«. Am făcut-o aceasta din două motive. Întâi pentru datorința ce o avem de a scoate în relief progresele și forțele financiare ale acestor institute și al doilea ca un tribut de recunoștință pentru aceia, cari le dirigează și conduc în activitatea lor.

Dar, mărturisim fără încunjur, nu credeam, că și în anul acesta de mari și grele încercări

economice și financiare să avem mulțumirea și fericirea să facem aceea ce obicinuiam în trecut. Nu, pentru că nu ne puteam închipui, că dificultățile enorme prin cari am trecut să nu se arate chiar și în bilanțurile acestor bănci. Tocmai de aceea bilanțul »Victoriei«, publicat deja în numărul nostru trecut, a fost pentru noi o adevărată surprindere. Știam, că institutul acesta acumulează în sine multă forță și capacitate de rezistență. Știam că va produce un bilanț solid. Aceea ce a produs însă întrece mult așteptările noastre, căci este nu numai un bilanț solid și frumos, ci și o nouă dovadă, poate cea mai eclatantă, cumcă ceea ce am susținut în trecut despre acest institut, că el străbate și învinge orice greutate, s'a adeverit mai presus de orice îndoială.

Bilanțul »Victoriei« se distinge, ca totdeauna până acum, în prima linie prin mobilitatea lui. Aproape 90% ale activelor sunt material ușor de mobilizat. Bani per cassa, bonurile însemnate la bănci, portofoliul de cambii, și efectele publice sunt tot atâtea dovezi despre grija ce se pune pe principiul mobilității. Special impun efectele publice, cari cu tot cursul redus, cu care a trebuit să fie luate la inventar, trec mult peste suma de 800.000.—. Să mai adaugem, că aceste efecte sunt libere de orice sarcini și vom înțelege de ce mare valoare sunt ele pentru bilanțul »Victoriei«. Faptul acesta dovedește mai bine ca ori și ce că aici avem de a face cu o mobilitate de valori faptică și nu mai mult pe hârtie.

Al doilea moment, demn de remarcat este soliditatea și realitatea acestui bilanț. Fondurile de rezervă au crescut, față de starea lor, dela finea anului precedent, cu peste 80 de mii de cor. Totalul acestor fonduri se apropie de cifra capitalului societății, ceea ce nu e lucru de toate zilele la băncile mai mari. Pe lângă aceste rezerve văzute, suntem siguri că institutul are și însemnate rezerve latente. Deducem aceasta cu deosebire din proporția intereselor transitoare. Ca interese restante, respective active s'a luat suma de abia cor. 30.000.—, deși, de sigur, numai interesele anticipate la reescont pot să facă cca cor. 90—100.000.—. Să mai adaugem interesele restante cum și diferența dintre dobânda faptică și cea socotită la interesele anticipate și vom ajunge să constatăm că rezervele latente ale »Victoriei« se pot evalua — fără exagerare — la sute de mii. În sfârșit tot ca un moment al solidității bilanțului, ce ne preocupă, trebuie să socotim și faptul că pierderile de curs la efecte nu s'au pus în sarcina fondului de rezervă. Numai la efectele obligațiilor comunale ale institutului »Pesti Hazai« și la scrisurile fonciare dela »Egyesült Budapesti fővárosi takarékskasza« — »Victoria« a

trebuit să amortizeze, față de anul precedent, cor. 50.000.— diferența de curs. Ea însă le-a suportat, fără greutate, și — cum am mai zis — fără a se atinge în acest scop de fondurile ei de rezervă.

Dar pe lângă calitățile acestea ale bilanțului ei, care a fost apreciat foarte favorabil chiar și în cercurile financiare străine, »Victoria« arată chiar și progres în dezvoltarea progresivă a afacerilor sale. Astfel portofoliul cambial i a crescut cu peste 800 de mii de cor., conturile curente cu peste 600 de mii, iar efectele publice cu 500 de mii. Intre pasive se remarcă urcarea depunerilor cu aproape $\frac{1}{2}$ milion cor. Faptul acesta spune foarte mult. Arată, că institutul se bucură de mare încredere și că nici chiar împrumutul de războiu, deși s'a subscris și prin »Victoria« sume foarte considerabile — nu i-a putut altera creșterea progresivă a depunerilor. Celelalte poziții de pasive încă arată unele schimbări. Reescontul s'a urcat cu cca 550 de mii.

Profitul realizat este de cor. 382.819.60. Ca cifră este cu aproape 100.000 mai mic decât în anul precedent. Dar dacă considerăm că acest profit este dedus în modul cel mai solid, că interesele restante sunt disparente, iar cele anticipate aproape ca în anul trecut și dacă considerăm că în anul acesta la toate institutele profiturile sunt cu mult mai reduse și că chiar și pentru aceste profituri reduse multe bănci au fost silit să iee însemnate interese restante — putem afirma, că profitul »Victoriei« în fapt nu a rămas cu nimic îndărătul profiturilor din anii precedenți. Din acest profit se vor putea, desigur, împărtași în măsură suficientă și acționarii și va rămâne destul și pentru fondurile de rezervă.

În sfârșit nu putem trece cu vederea nici faptul, că »Victoria« s'a distins și de astădată între băncile similare străine din Arad. Pe piața acestui oraș — cum se știe — sunt bănci foarte puternice, unele dintre cele mai puternice din întreaga țară. Ca soliditate și realitate a bilanțului le-a întrecut, iar ca încredere în ochii publicului mare le-a lăsat în urmă, un fapt pe care l-au recunoscut chiar și ziarurile străine.

În fața acestor progrese noi numai bucură ne putem. Și cu noi se va bucura tot omul de bine, căci e vorba de un institut românesc, care ne face cinste tuturor. Meargă și în viitor, cu noroc, tot înainte!*

* Pentru elevii preparanșilor.

Înaltul minister de culte și instrucțiune publică, cu abatere dela elevii preparanșiali născuți în anii 1891, 1895 și 1896 pentru estinderea favorurilor circumscrise în ordinațiunea Nr. 913

ex 1915 prez. și asupra preparanșilor, cari nu aparțin la acei ani de naștere, dar se însinuă benevol la serviciu militar, prescrie că în fiecare caz elevul să-și subștearnă petitul pe calea Venerabilului Consistor instruat cu indicările de înaintare în învățământ, precum și cu raport detaliat despre personalitatea lui susceptive în raportul consistorial. Relativ la aceștia înaltul minister va hotărî din caz în caz.

Mai departe ordinațiunea prezidială de sub Nr. 913 nu privește pe elevii cursului al IV-lea și pe cantori, cari au să între acum în aprilie la serviciu militar. Nu se estinde favorurile numitei ordinațiunei nici asupra celor candidați de învățatori, cari au intrat la serviciu militar activ la începutul anului școlar curent, ci relativ la aceștia li-se pune în vedere din partea înaltului minister cele mai largi considerații după înapoierea lor dela serviciul militar. Cauza acestora încă va fi rezolvată din caz în caz. Elevii, cari la examenele finale din 1913/14 anume: la examenul de curs și de cvalificație de curs IV, ori la examenul de cvalificație final ținut tot atunci, precum și cei dela examenele corectoare dela începutul anului școlar 1914/15 ar fi fost reîțiați pe un an — cu considerație la stările excepționale de război — pot cere să fie aduși la examen și înainte de împlinirea anului de reîtiare, dar de acest favor se vor bucura numai acei candidați de învățatori, cari au dejă 18 ani împliniți, sunt aflați apți pentru serviciu militar și au și intrat dejă sub arme, respective vor da garanții pentru imediata intrare sub arme și-și vor justifica chemarea prin biletul de chemare la arme. În scopul acesta, totdeauna pe calea Ven. Consistor, își vor înainta petitele la înaltul minister de culte și instrucțiune publică, ajustate cu: extras de botez, biletul de serviciu militar, respective atestat medical militar și declarația valabilă despre obligarea sa de a intra la miliție, precum și citarea. În chestia examenelor vizate mai în urmă se poate cere dela minister și pe cale telegrafică îngăduința.

Oameni și regulamente.

Statutul organic, ca și ori care lege, a avut și are lipsă de espicare, comentare și întregire, dovadă, că abia să sancționase în 28 maiu 1869 și deja congresul din 1870 începe espicările și întregirile necesari, cari apoi se continuă din caz în caz.

Dispozițiunile congresuali, cari conțin espicările întregitoare la Statutul organic, sunt adause într'un supliment la finea Statutului organic, iar felurite regulamente și normative, redactate, în temeiul aceluia statut, de congresele naționale bisericăști și de sinoadele eparhiale, în scopul conducerii și regulării cât mai bune a afacerilor bisericăști, școlare și economice, precum se știe, le găsim în ediții singuratiche.

Atât explicațiile congresuale, cât și regulamentele și normativele menționate, ne sunt de mare folos, căci Statutul organic cuprinde în sine numai principiile generale, după cari trebuie să se administreze biserica; amănunțele acestei administrări însă ni le dau explicațiile congresuale și regulamentele. Dar pe lângă toată nizuința de a redacta regulamentele și normativele de sub întrebare cât mai bine și mai fără greșeli, aceasta nu succede întotdeauna, și tocmai pentru aceea, ele se aplică și dacă nu corespund, ori se scot de tot din folosință și se înlocuiesc cu altele, ori se modifică.

Suntem în timpul reorganizării corporațiilor bisericesti pe un nou period de trei ani; vrând-nevrând frunzărîm, deci, regulamentele și normativele, referitoare la aceasta reorganizare, precum și circularele emanate în aceasta chestiune de superioritatea noastră bisericească; îndeosebi ne ocupăm cu regulamentul la alegerea de deputați sinodali și cu normativul, privitor la regularea procedurii pentru alegerea membrilor în sinoadele protopopești.

Cel dintâiu, precum se știe, e compus în temeiul §-lui 91, iar cel din urmă în temeiul §-lui 40 al Statutului organic, cel dintâiu a intrat în viață la 24 april (7 maiu) 1903, iar cel din urmă s'a votat prin concluzul Nr. 61 al sinodului eparhial arădan din 1913.

Regulamentul, relativ la alegerile de deputați sinodali, o spunem sincer, e cu mult mai bine și mai conștientios lucrat. Lasă, că însuși §-ul 91 din Statutul organic e foarte explicat, în privința modului cum au să se îndeplinească atât alegerile din cler, cât și alegerile deputaților mireni, dar apoi și cei, căror li-s'a concretizat redactarea acestui regulament, au nuzit să prezinte sinodului eparhial un lucru temeinic, bazat întru toate nu numai pe practica de până aci la astfel de alegeri, ci îndeosebi întemeiat pe lege; celalalt, normativul pentru alegerea membrilor în sinoadele protopopești, are lipsă neamănaveră să fie modificat.

Să facem o scurtă comparație între cele două regulamente, la ce ne îndreptățește, între altele și împrejurarea, că ambele regulamente sunt votate de unul și același for, — și ne vom convinge despre superioritatea regulamentului pentru alegerile sinodale.

În regulamentul pentru alegerea deputaților sinodali, partea relativă la alegerea deputaților preoțești, se spune apriat, că „spre a putea compune colegiul de alegere și a efeptui alegerea se poștește, cel puțin o terțialitate adecă una a treia parte a tuturor alegătorilor din cercul respectiv“, (87, alin. 2) dispozițiune foarte la loc e aceasta, dar în normativul pentru alegerea membrilor sinodului protopopesc nu se ține samă de fel de aceasta împrejurare.

În regulamentul pentru alegerea deputaților sinodali (§. 8) se zice: „Alegători sunt toți preoții și diaconii gr.-or. români din cercul electoral respectiv, ori sunt în funcțiune, ori în deficiență sau emerțiți“; aceasta dispoziție e întemeiată pe §-ul 91 lit. i) din Statutul organic, care sună astfel: „Alegători și alegibili sunt toți aceia, cari posed calitățile prescise în §-ul 6“; — în normativul pentru alegerea membrilor în sinoadele protopopești sub p. 3 cetim „drept de vot activ și pasiv (pentru ce oare nu se folosesc terminii din Statutul organic?) au și sunt a se introduce în censemnaarea generală toți preoții aplicați în funcțiune bisericească pe teritorial protopresbiteratului“. Aici nu se mai ține cont de §-ul 40, alin. 4 din Statutul organic, care zice: „Alegători sunt toți aceia, cari posed calitățile prescise în §. 6“. Să cităm acum acest §: „În sinodul parohial iau parte toți parohieni maioreni, de sine stătători,

nepătați, cari își împlinesc datorințele parohiale“. Și nu se ține samă de §-ul 6 în ceea ce privește pe preoții emerțiți.

Întreb acum, că oare preoții emerțiți, pe ce temei sunt opriți dela exercicierea dreptului de a alege și a fi aleși în sinoadele protopresbiterale? care calitate nu o întrunesc ei din celea prevăzute în §-ul 6? Pentruce au atari preoți drept de a alege și a fi aleși la sinoadele eparhiale și pentruce n'au la sinoadele protopresbiterale? Oare de ce preotul emerit e scos de tot din sinul clerului și poporului provinciei noastre metropolitane, chiar și în cazul când întrunește calitățile §-lui 6; căci altceva nu poți deduce din citata dispozițiune de sub p. 3 al normativului pentru alegerea membrilor în sinoadele protopopești. Aceasta să fie răsplata unui preot la finea zilelor vieții sale? Cu care creștin ortodox se mai întâmplă acest lucru?

În anul curinte am asistat la un colegiu electoral preoțesc. Între preoții prezenți eră și un preot emerit, care, dealtcum, nu fusese poftit, în baza normativului des amintit, la colegiul electoral, dar fiindcă locuia în comuna, în care s'a ținut acel colegiu, s'a prezentat și el și ce să vezi? preotul emerit, care a fost unul dintre cei mai zeloși și mai onorabili preoți și care până la întrunirea colegiului preoțesc fusese ani de a rândul membru în sinodul protopopesc și pe lângă acestea aproape întreaga sa avere a testat-o spre scopuri de binefacere, — simplaminte n'a fost ales și să nu uităm: el întrunește calitățile, prevăzute în §-ul 6 și plătește — accentuăm — dare de cult în comuna, în care locuiește; el are deci greutăți, pe cari, de fapt, le și supoartă, dar n'are dreptul de a participa la toate acțiunile bisericești. Aceasta însă e contrar dispozițiilor, cuprinse în Statutul organic și repet, nu s'a întâmplat până acum în biserica noastră cu nici un credincios.

Referitor la p. 3 din normativul de sub întrebare mai observ, că nu înțeleg, ce vrea să zică „normativul“ atunci, când cere să fie introdus „în censemnaarea generală toți preoții, aflați în funcțiune bisericească pe teritorial protoprezbiteratului“. Cine sunt acei preoți? Pe preoții noștri noi li știm, că sunt parohi, căci au parohii, preoți, administratori, și aceștia cu parohi avem puțini, iar fără parohii, nu avem decât prin cele două consistoare și dacă vreți în mănăstiri, la institutul teologic și poate vre-un catihet gimnazial, căruia încă i se dispută dreptul de a fi funcționar bisericesc și prin urmare de a fi introdus în „censemnaarea generală“ cu „toți preoții aplicați în funcțiune bisericească“. Dealtcum cine cunoaște astfel de preoți la noi, cari nu sunt în funcțiune bisericească, să binevoiască a ni-i numi; eu unul am cunoscut în timpul din urmă pe Nicolae Diamandi, care a fost translator de limba română în ministeriu, dar el deja e mort. D-zeu să-l ierte!

Punctul 6 din „normativ“ zice apoi: „după decretarea modului de votare colegiul efeptuește votarea“, nu spune însă cum, ei termină cu atât. Aceasta dă apoi latitudine preoțimei, întrunite în colegiu, să afe ea un fel de procedură oarecare în chestiune, așa, spre exemplu într'un centru electoral, preoțimea întrunită în colegiu electoral, alegerea membrilor preoțești pentru sinodul protopresbiteral, a îndeplinit-o în modul următor: după chemarea Duhului Sfânt și constituirea în colegiu electoral, un paroh face propunerea să se aleagă o comisiune, care să compună o listă de candidare a fiitorilor membri în sinod, propunerea se primește, se alege comisiunea, se prezintă lista de candidare făcută de comisiunea, se prezintă lista de

candidare făcută de comisiune și comisiunea, în frunte cu un membru nou al clerului, insistă, că nici vorbă să nu se facă, ca să se blameze oareșicum comisiunea, ci să se declare de membri aleși, cei propuși de comisiune, între cari, firește ori nefirește, cum voiiți, erau și membri comisiunii, toți! Unii din preoți cearcă a spune, că ei nu pentru aceea au venit din depărtări, ca să nu-și exerciteze dreptul lor și că ei așa au înțeles, candidarea, că fiecare să aibă dreptul a se rosti de nou asupra celor cuprinși în lista prezentată de comisiune în dar însă toate, căci comisiunea a eșit victorioasă. A fost, ori n'a fost corectă alegerea? S'o spună on. public, eu spun atâta numai, că „normativul“ în acest punct e foarte tainic și scurt la vorbă. În alte locuri cine mai știe cum s'au făcut alegerile acestea!

Nu e așa regulamentul pentru alegerile sinodale, aici se spune clar în §. 11 următoarele: „Dacă votarea va fi publică nominală sau secretă, comisarul consistorial, după lista alegătorilor, va chema cu numele pe fiecare alegător, spre a-și da votul său liber pentru o persoană din cler și respective dacă votarea e secretă spre a pune în urnă o ședulă, pe care va fi scris numele candidatului, pentru care votează respectivul alegător“.

Noi știm, că în sinoadele protopresbiterale se aleg din cler 8 și respective 12 membri, știm, prin urmare, că fiecare preot. luat în „consemnarea generală“ are drept să voteze pentru 8 respective 12 inși, pentruce deci nu se spune apriat în p. 6 din normativ, că fiecare alegător votează deodată pe 8 și respective pe 12 inși, sau în caz de votare secretă, prezentează pe o bilă numele alor 8 și respective 12 preoți, pentru cari vrea să-și dea votul?

P. 7 din „normativ“ e foarte clar și la o eventuală modificare trebuie susținut, cu acel adaus, că încă nu s'ar respectă, mai apriat zis încă protocolul despre decurgerea actului de alegere nu s'ar lăsa *numai decât*, ci s'ar face numai notițe, iar redactarea s'ar amână pe altădată, un atare protocol să nu aibă valoare, iar cei culpabili pentru aceasta, să fie pedepsiți.

P. 8 are loc numai în cazuri extraordinare, când adecă colegiul preoțesc e condus de un comisar consistorial ori de vre-un mandatar preoțesc.

Precum, apoi, e de lipsă un termen oarecare pentru începerea actului electoral, așa e de lipsă și fixarea unui termen pentru încheierea celui act, ceea ce lipsește din „normativ“.

Am făcut aceste observări, privitor la partea aceea din „normativ“-ul pentru alegerea membrilor în sinoadele protopresbiterale, care se referă la alegerea membrilor preoțești și le-am făcut pe baza experienței și îndemnal numai și numai de dorința de a avea și privitor la alegerile acestea un regulament cât mai bun. Departe, deci, de mine ori ce cuget, de altă natură, precum și gândul acela, de altă parte, că doară prin modestele mele orduri, chestia „normativ“-ului de sub întrebare ar fi definitiv rezolvită. Eu mi-am spus părerea mea în această chestiune, să vină acum să spună și alții părerea lor și sinodul eparhial, care a votat acest „normativ“, va ști să-și facă datoria, de va fi necesar și va afla de bine. *M. P.*

* Venerați memoria bărbaților binemeritați.

În 13/26 februarie a. c. a adormit în Domnul Pavel Iovan, proprietar și ani de-a rândul *epitrop* în comuna Luncă din protopresbiteratul Vascului, în etate de 54 ani. În timpul din urmă numitul a suferit ne-

întrerupt de o boală, care deși nu l-a silit să stea în pat, pe încetul însă i-a nimicit puterea de viață și în zorile zilei numite s'a stins lin și fără dureri, adormit, fără să se mai deștepte trupește. El a fost unul dintre acei puțini bărbați ai noștri, care, deși, în tinerețele sale, a fost servitor pe la alții, la etatea bărbăției în dragoste și iubire cătră biserica și școala sa, s'a arătat neîntrecut, ciar pentru aceea consătenii lui l'au distins cu onoarea de a-l alege prim-epitrop încă de tânăr, în care diregătorie onorifică a și repausat. Sub epitropia dănsului s'a ridicat în Luncă frumoasa școală și și mai frumoasa biserică, pe care a sfințit-o însuși Preasfinția Sa actualul domn episcop al Aradului Ioan Papp. Zidirea bisericii și a școlii din Luncă e atât de strâns legată de numele primepitropului adormit Pavel Iovan, încât, — cu inimă liniștită și fără a mă teme, că voi fi desmințit de cineva — afirm, că dacă în Luncă nu trăia Pavel Iovan, școala și biserica de astăzi n'ar exista; merită deci acest adormit în Domnul, că numele lui, ca un exemplu pentru posteritate, să fie eternizat nu atât în coloanele ziarului nostru oficios, cât mai ales în analele bisericii și școlii, zidite sub îngrijirea lui, în mica comună Luncă de pe malul Crișului negru, cu atât mai ales, căci un bărbat, care toată viața sa a jertfit-o intereselor publice, binelui tuturor, nu este chiar un simplu muritor, ci e omul prevedinței, e bărbatul întregului popor, vrednic de cinste și respectul tuturor. Să nu trecem, deci, așa curând peste memoria unor astfel de bărbați, ci mai vârtos să promitem solemn că și noi vom urma sentimentelor celor nobile și frumoase, de care au fost ei pătrunși. Și acum să zicem: Tu suflet iubit, Pavel alesul Domnului, caută din ceriu spre noi și trimite binecuvântările ceriului peste noi, peste biserica și școala noastră, ca silințele tale să aște cât mai mulți sprigunitori și imitatori aici pe pământ; fie pomenirea și memoria ta vecinică.

CRONICA.

Ce penzie capătă văduvele și copiii orfani după cei căzuți în războiu. Pe baza legilor din 1887, 1991, 1896 și 1907, familiile ofițerilor în rezervă și a acelor persoane militare cari n'au nici un rang, primesc următoarele penziuni, la cari mai este observat, că dacă respectiva persoană a căzut pe câmpul de luptă, atunci suma penziei se urcă cu 50% (adecă încă pe jumătate atâta). Văduvele după acele persoane militare, cari n'au rang, dar primesc salar lunar (Monatsgage) au dreptul la o treime din venitele soțului, dar această sumă nu va putea fi mai mică de 400 coroane anual. După fiecare copil până la etatea de 24 ani, văduva mai primește a 5-a p. din penzia fundamentală. Aceasta nu e permis însă a face mai mult de 500 coroane pentru un copil și nu poate face mai mult decât întreagă penzia. Copiii orfani de mamă și de tată primesc jumătate din penzia pentru văduve. Văduva unui soldat primește anual 96 cor. a unui fruntaș (fratier) 144 cor. a unui caporal 160 cor. a unui sergent 192 cor. a unui sergent-major 240 cor. Orfanii, și anume băieții până la 16 ani, iar fetele până la 14, primesc anual 48 coroane bani pentru creștere. Întreagă suma penziei nu-i permis însă a trece peste 540 coroane. Copiii orfani de amândoi părinții primesc anual 72 coroane, dar dacă sunt mai mulți nu-i permis a trece peste suma de 360 coroane. Orfanii dela sate, dacă învață bine într-o școală de stat, pot cere lunar 4—5, sau chiar

și până la 6 coroane, care sumă o vor primi până la etatea de 24 ani. Cererea în toată forma pentru regularea penziei este a se face la ministerul de honvezi direct sau tot acolo, dar prin mijlocirea comandei respective de rezervă (Ersatzformation, Wirtschaftsamt). Cererile sunt scutite de timbru.

Necrolog. Subscrișii cu inima frântă de durere anunțăm trecerea din viață a mult iubitului și neuitatului nostru tată și bunic *Ioan Beșan* preot gr.-or. rom. întâmplată la 1/14 martie, în anul 72 al vieții și 43 al păstoririi sufletesti, după scurte dar grele suferințe. În mormântarea scumpului defunct a fost în 3/16 martie 1915, după ritul bisericii gr.-or. române, în comuna Sârbi (Alsótfalu). Sârbi (Alsótfalu) la 1/14 martie 1915. Fie-i liniștită odihna de veci și memoria binecuvântată! *Cornel, Justin și Silviu Beșan* fii. *Grațiana Beșan n. Boneu și Sofica Beșan n. Botioc* nurori. *Victoria și Emil Beșan* nepoți.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal, pe lângă veteranul paroh de 80 ani *Gheorge Babric* din *Belinț*, tractul *Belințului* se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul dieczan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Uzufuctul dela 1/2 sesiune parohială, beneficiată de parohul mai sus numit, constătoare din peste 32 jughare.

Se observează că pământul din această sesiuni este de clasa I.

2. Jumătate din stolele legale.

3. Eventual ajutor dela stat.

4. Jumătate din toate celelalte venituri împreunate cu postul de paroh din chestie.

Toate aceste venituri garantează o dotație anuală de cel puțin 1600 coroane.

Reflectanții la acest post trebuie să aibă calificare de clasa I. și petițiile concursuale, instruite cu documente necesare, au să le aștearnă comitetului parohial din *Belinț*, pe calea oficiului protopresbiteral din *Belinț*, pe calea oficiului protopresbiteral din *Belinț* (*Belenceze, Temes-megy*); iar pe lângă observarea strictă a dispoziției din §-ul 33 a Regulamentului pentru parohii, sunt poștiți a se prezenta într-o duminică ori sârbătoare în sfânta biserică din *Belinț*, spre a și arăta dexteritatea în cântare și tipic, eventual în predică și în celebrarea serviciului dumnezeesc.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□—

1—3

Pe baza concluzului Nr. 138/1915 a Venerabilului Consistor diecezan, se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante din *Groși* (*Garassa*) cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficios, pe lângă următoarele condițiuni:

1. O sesiune parohială, parte la deal, parte șes, o parte arătură, iar alta parte fanaț.

2. Casa parohială, constătoare din 2 odăi și cuină și grădină de legume.

3. Stolele legale.

4. Birul legal.

Alesul va suportă singur toate dările publice după venitul parohial.

Parohia este de clasa a II-a, dar întrucât nu s'ar prezintă recurenți evalificați pentru această clasă, se admit și recurenți cu clasificare pentru parohii de clasa a III-a.

Recursele, adresate comitetului parohial din *Groși*, ajustate regulamentar, sunt a se subșterne Prea On. Oficiu protopresbiteral gr.-or. român din *Mariaradna*. Reflectanții vor avea a se prezenta în sfânta biserică din loc spre a și arăta dexteritatea în rituale și oratorie.

Groși (*Garassa*) din ședința comitetului parohial ținută la 1/14 ian. 1915.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protopresbiterul *Radnei*.

—□—

2—3

Librăria diecezană din Arad are depozit bogat în cărți și revizite bisericesti (potire, disc, ste-luță, cruci, candelă, ripizi, cădelnițe, prăznicare) prapori și ornate. Execută și reperaturi. Cereți catalog.

Căițe (căciuli) preotești

pentru scutirea capului la serviciul în liber pre-

— cum și potcapii, se pot comandă la —

— Librăria diec. din Arad. —

Bucata, din catifea, costă 7 cor. iar din stofă 5 cor.

— Potcapia, din catifea 7 cor. —

La comanda e a se indica măsura capului.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz N-rul 35

Mare depozit în ornate recvizite bisericesti și anume:

Ornate (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericei ort. române dela . . .	50—1000 cor.
Potire de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela	36— 200 cor.
Potire de sticlă	10 cor.
Cruci pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela	4— 100 cor.
Cădelnițe de bronz și argint dela	20— 100 cor.
Candele de argint dela	6— 100 cor.
Disc cu stea de bronz și aur, dela	15— 50 cor.
Litier argint china	130 cor.
Cutie pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, cu prețul de	34 cor.
Icoane pictate pe pânză în diferite colori și mărimi, dela	8— 100 cor.
Prăznicare pe lemn ori tinichea	9 cor.
Evangelie cu litere latine și cirile legată mai simplu dela 24—40 cor., în legătură catifea	100— 130 cor.
Apostol, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre.	

◆ La dorință servim la moment cu informațiuni și deslușiri mai detaliate. ◆

Serviciu prompt. ≡ Prețuri moderate. ≡ Nr. telefonului 266.